

PATANDZSALI YOGA-AFORIZMÁI

KACZVINSZKY JÓZSEF FORDÍTÁSÁBAN ÉS KOMMENTÁRJAIVAL ¹

Az aforizmák egymagukban nem elegendők ahhoz, hogy azokból megérthessük a yoga tanát. Patandzsali Yoga-Aforizmái csupán „vezérfkönyvül” szolgálnak a yoga-tanító számára.

ELSŐ RÉSZ ²

1. Ime, a yoga ismertetése. ³

2. A yoga: az elmében lezajló alakulásoknak a megszüntetése.

Az „elmében lezajló alakulások” kifejezés alatt értendők az összes gondolkozásbeli, érzésbeli, stb. folyamatok, vagyis mindazok az örvénylések, amelyek az elmében mennek végbe.

3. Akkor a SZEMLELŐ: saját mivoltának az állapotában marad meg.

4. Különbözik pedig megegyezik alakilag (színben) az elmében lezajló alakulásokkal.

A Lélek – mint szemlélő – látszólag felveszi ezek alakját, színét; látszólag a Természetben lakozik. Ebben nyilvánul meg az egyéni lét.

Az elmét a Lélek világossága hatja át, illetőleg a Lélek Valósága – mint világosság – tükröződik az elmében. E tükröződésben az elmébeni alakulások „árnyéka” (tükörképe, csháyá) látszólag a Lélekre is visszavetődik. Természetbeli, tényleges tükröződés (bimba, pratibimba) pedig csak úgy jöhet létre, ha mind az eredeti, mind a tükörkép egymással alakilag, valamint színben megegyezik.

Az öntudat világossága ilyenformán azonosítja magát az elmével, illetőleg az elmében lezajló alakulásokkal, a mindenkori „belső világgal”, az énnel. Az öntudat mélyén pedig mindenkor a Lélek a tulajdonképpeni szemlélő, a megismerő. Mintegy a Lélek azonosítja tehát magát a káprázatokkal. Ebben áll a „nem-tudás” ténye.

A Lélek – mint szemlélő – csak akkor marad meg „saját mivoltában”, amikor nincs, amit szemléljen, vagyis amikor az elmében lezajló alakulások megszűnése folytán nem marad fenn semmi, ami tükröződjék. A tükröződés látszatának a megszűnése: megszünteti egyben a kapcsolatot, a nem-tudást is. A kapcsolat megszűnése pedig egyértelmű az elkülönüléssel.

A 3. aforizma az elkülönülés valóságára vonatkozik.

5. Az elmében lezajló alakulások ötfélek – és erőltetettek, vagy nem erőltetettek.

Minden elmébeni alakulás (örvénylés) ugyanis: vagy szándékosan, valamely akarat-hatásra jön létre (erőltetetten), vagy pedig önkénytelenül támad (nem erőltetetten),

Minden szándékosan indított alakulás: önös cselekvés, mely tehát lökést, lendületet ad a sorsnak, és így szenvedésekhez vezet. Az önkénytelen alakulások azonban nélkülözik az önös cselekvés tényét; azokban csupán a sors cselekszik, és ennél fogva – a sors feszültségeinek a kiegyenlítődései folytán – a szenvedések csökkenéséhez vezetnek.

Az aforizma szövegében lévő „erőltetett” szó tehát egyben „szennedéssel-teljest” is jelent. A „nem erőltetett” viszont ennek az ellentéte.

Az alakulások öt fajtát (féleségét) a 6. aforizma sorolja fel.

6. Ezek: helyes megismerés, téves megismerés, képzeletműködés, alvás és emlékezés.

7. Tapasztalati megismerésből, logikus következtetésből és igaz tanúbizonyságok útján nyert ismeretekből adódik a helyes megismerés.

Igaz tanúbizonyságok: a helyes megismeréshez eljutott emberek (bölcsek, tanítómesterek) tanúságtételei.

8. Az a téves tudás, mely a tárgyától eltérő alakot ölt: a téves megismerés,

9. Szavaknak és fogalmaknak, valóságban létező tárgy híjával végbemenő kombinációja: a képzeletműködés.

10. Vélekedési támasz híjával lezajló elmebeli alakulás: az alvás.

Vélekedési támasz: egyrészt az elme megfelelő, tudatos beállítottsága, másrészt a vélekedés kitűzött tárgya is. Az alvás alakulásánál – az álmodásnál – ez mindkettő hiányzik.

Maga az „alátámasztás” pedig = az elme aktivitása, helyesebben a tudat aktivitásában rejlő hajtó-erő megnyilvánulása.

(Az alátámasztás mibenlétének ismertetését lásd a II. kötet 101-102. oldalán!)

11. Megismerésben-már-meglévő tárgynak el nem ejtése: az emlékezés.

Az emlékké vált hajlandóságok (szamszkárák) természetesen fennmaradnak az egyéni ösztönvilágban.

Mínt hogy pedig valamennyi emlék – mint hajlandóság – újra felmerülhet a megnyilvánulás határvonalán, – azért az emlékek fennmaradásának a pusztán tényében már bennerejlik a voltaképpeni emlékezés is.

A 7-11. aforizmában ismertetett ötféle alakulás voltaképpen háromra vezethető vissza: az emlékezésre, továbbá az ezzel összefüggő helyes megismerésre, illetőleg a képzeletműködésre.

A 13. ábra szemlélteti az elmebeli alakulások összefüggését.

A téves megismerés és az alvás: összetett alakulások. A helyes megismerés és a képzeletműködés együttes hatásának eredője: a téves megismerés.

Az emlékezés és a képzeletműködés együttes hatásának eredője: az alvás (álmodás).

A téves megismerés voltaképpen nem egyéb, mint a képzeletműködés által eltérített helyes megismerés.

A képzeletműködés a karakter funkciója. Ezért a téves megismerés az elmeműködésben mindenkor az önösség színezetét viseli magán, illetőleg mint önösség nyilvánul meg. Mindaddig tehát, míg az elmében lezajló alakulásokban a karakter funkciója is bennerejlik és résztvesz, minden megismerés téves: hamis meggyőződés, hamis tudás.

A képzeletműködés: a Természet káprázatának (máyanak) az a törekvése (dinamikus, vagyis erő-megnyilvánulása), hogy minél messzebbre távolodva – az imaginárius síkon – a valóságtól, kialakítsa, fenntartsa és mintegy bebiztosítsa önmaga látszat-létét, a Lélek abszolút-voltával szemben.

A képzeletműködés a karakternek az az eszköze, mellyel – egy-egy születés, egy-egy élet folyamán – a karakter az én-tudat látszatát igyekszik biztosítani.

Ha a képzeletműködés nem a helyes-megismerést, hanem az emlékezést befolyásolja – a maga dinamikus, dramatizáló törekvésével, – akkor, miként a téves megismerést, az álmodást hozza létre, e befolyás eredőjeként.

A yoga ilyenformán az elmeműködést végeredményben három funkcióra vezeti vissza; ezek:

1. az asszociáció (emlékezés),
2. a kombináció (dinamikus képzeletműködés),
3. a megértés (felfogó-, helyes megismerés).

(Az ébren-álmodásra vonatkozólag lásd a II. kötet 102. oldalán mondottakat.)

A 13. ábra koordináta-rendszere a tengelyek pozitív és negatív irányait tünteti fel. Az emlékezés – minthogy lényege a szamszkárák ösztönvilágbeli, fényleges felhalmozódásában áll – mindenkor pozitív értéket képvisel. Ezzel szemben a helyes-megismerés – mely keletkezésekor az emlékezésből indul ki, és megszűntekor ugyancsak az emlékezésbe tér vissza – az emlékezéssel ellentétes irányú (negatív), de azonos tengelyen ábrázolható alakulás. A képzeletműködés: az 0 pontban a helyes-megismerés és emlékezés tengelyére merőleges – imaginárius – síkban fejt ki hatását. Minthogy viszont a képzeletműködés is lehet építő, vagy romboló hatású, azért éppúgy meg kell, hogy legyen a pozitív és negatív iránya. Stb.

12. Az elmében lezajló alakulások megszüntetésére vezet: a gyakorlás és a vágnélküliség.

A helyes elmélyedés szükséges előfeltétele e kettő. Míg a vágnélküliség a káros szamszkárák háttérbe-szorítását, megnyilvánulásaik megszüntetését jelenti, addig a gyakorlás az elmélyedéshez szükséges szamszkárák életrekeltését, jelenvalóvá-válását célozza.

13. A gyakorlás: az alakulásoktól mentes elmebeli állapot megszilárdítására törekvő erőfeszítés.

14. Ez állapot megszilárdul: hosszú időn át tartó, megszakításoktól mentes és tökéletesen odaadó gyakorlás által.

Lásd a II. kötet 157. oldalán elmondottakat.

15. A vágnélküliség győzedelmeskedett annál, aki megszabadult mind az észlelt, mind az elképzelt tárgyak iránt érzett szomjúságtól.

16. Legmagasabb foka a vágnélküliségnek, ha a Természet három alkotórésze iránt érzett szomjúság is megszűnik, a Lélek Valóságát illető megismerés folyományaképpen.

Bár a Lélek nem ismerhető meg, mégis az a tudás, az a megismerés, mely elérkezett odáig, hogy meg tudja különböztetni a Lelket mindattól, ami nem a Lélek: a Lelket illető megismerésnek tekinthető.

A vágnélküliség (mely egyértelmű az egyidejű gondnélküliséggel is) az elme tökéletes mozdulatlanságának, közömbösségének – ösztönzésektől mentes voltának – az elérését jelenti a yoga gyakorlatában.

A vágnélküliség felé vezető út egyes fokozatai, a számkhya-yoga szerint: 1. viparyaya = hamis tudás, önösség, 2. asakti = krízis (tehetetlenség, valamire képtelenség), 3. tusti = egyensúlyba jutás, kiegyensúlyozottság, 4. sziddhi = tökéletesség (megkülönböztetni tudás, megkülönböztetés)

A Természet három alkotórésze iránt érzett szomjúság megszűnése egyértelmű a lét-szomj – az életvágy, az életösztön – megszűnésével.

17. A tökéletes megismeréssel járó elmélyedésben: a tárgyi elmeműködés, az elvont elmeműködés, a boldogság és a létérzet formája követi egymást.

A tárgyi elmeműködés, annak megszüntetése, az elvont elmeműködés és annak megszüntetése, együttesen: dháraná állapotához vezet, az elme összpontosított megrögzítéséhez.

A boldogság formája: dhyánával, a folyamatosan végbemenő, szubtilis megismerő-megfigyelés állapotával kapcsolatos.

A létérzetnek (a személytelen én-tudatnak) az újból való – átmenete, – felmerülése pedig: samádhi állapotának a kialakulását és megvalósulását eredményezi.

(A tárgyi és elvont elmeműködést illetőleg lásd a III.143. oldalon, a boldogságot illetőleg a III.153. oldalon, a felmerülő létérzetet illetőleg pedig a III.160. oldalon elmondottakat!)

18. Amikor a szamszkárák pusztán csak önmagukban maradnak még, a minden elmeműködés megszüntetésére irányuló gyakorlás után: az a „másik” elmélyedés.

A másfajta (aszampradnyáta) elmélyedés.

Az önmagukban megmaradó szamszkárák: a sors még folyamatban lévő hullámaiban rejlenek. Ezek a számszkárák – vagyis a sors folyamatban lévő hullámai – okozzák a megváltott yogi öntudatának az anyagvilágba való visszatérését: az elmélyedésből való felébredést. Egyébként nincs szerepük a „másfajta” elmélyedésben, tehát valóban csak önmagukban maradnak meg. (Lásd a III. 181-183. oldalon.)

19. A test-nélkül-valók, az ősannyal egyyéváltak természetes elmélyedése ez.

A test-nélkül-valók, illetőleg az ősannyal egyyéváltak mibenlétére nézve lásd a II. kötet 275-276. oldalán mondottakat.

Mínthogy az ősannyal egyyéváltak függetlenek a léttől, azért minden elmélyedési (befelé-fordulási) törekvésük közvetlenül a „másfajta” elmélyedésre irányulhat csupán.

20. Másoknál ez (a „másik” elmélyedés) a magasabbrendű iránt való odaadást, az erőfeszítést, az emlékezni-tudást, az elmélyedést és a tökéletes-megismerést követi.

Az elmélyedés teljes megvalósulásához szükséges:

1. a magasabbrendű iránt való odaadás, vagyis a hit (sraddhá), a Lélek Valóságába és a kitűzött cél elérhetőségébe vetett bizalom,
 2. az erőfeszítés, mely az elme összpontosított megrögzítésére irányul, vagyis dháraná állapotának a megvalósulása,
 3. az emlékezni-tudás, vagyis dhyána állapota, (dhyána ugyanis szamszkárák megfigyeléséből, szamszkárák áramlásának az átéléséből áll; a szamszkárák pedig emlékek; dhyána maga tehát alapjában véve nem más, mint emlékezni-tudás),
 4. maga az elmélyedés, vagyis samádhi állapota,
 5. végül a tökéletes-megismerés (pradnyá), mely samádhi kialakulását követi.
- A „másik” (aszampradnyáta) elmélyedés csak mindezek után érhető el, csak mindezeket követően valósítható meg! (Kivételt képez, az I. 23. aforizma szerint, a bhakti-yoga útja.)

21. Ahhoz áll közel, aki erőszakosan törekszik feléje.

Lásd a III. 182. oldalon.

22. Különbség van azok között is, akik enyhén, közepesen, vagy nagy mértékben törekednek,

23. vagy ISVARA (Isten) iránt való odaadással.

Az Isten iránt való odaadás: a szeretet, a bhakti-yoga útja.

24. ISVARA (Isten): a különvaló LÉLEK; nem érintik az ösztönzések, sem a cselekvés, sem a cselekedetek gyümölcsei, sem ezek szubtilis visszahatásai.

A rajtunk kívülálló élőlények, valamint a rajtunk kívülálló Természet középpontjában álló – tehát tőlünk „különvaló” – Lélek: ISVARA.

Ez a meghatározás csak az Abszolútum fogalmáig fel nem emelkedett szemléletre vonatkozik.

Mínthogy Abszolút Középpont nincs több, hanem csak egy van, azért ISVARA – valójában – maga az ABSZOLÚTUM.

Csupán az egyénben tükröződő ABSZOLÚTUM, vagyis az egyéni-lélek áll

kapcsolatban a Természetben rejlő ösztönzésekkel (a nem-tudással, a létérzettel, a vágyódással, az idegenkedéssel és az életösztönnel), magát az egyetemes LELKET ezek nem érintik.

Az aforizma további állításai önként következnek ebből.

Az ösztönzések kapcsán ugyanis az életben cselekvés fakad. A cselekedetek – az okság törvénye szerint – következményekkel járók, gyümölcsöt hozóak. A cselekedetek, illetve következményeik szubtilis visszahatásai: felépítik a karaktert. A karakter kihatással van az ösztönzésekből fakadó cselekedetekre, ezek a cselekedetek is meghozzák gyümölcsüket, szubtilis visszahatásaik tovább építik a karaktert, ez újabb cselekedetekre van hatással... – és így tovább, az anyagvilágbeli örök körforgásban.

Mindez azonban nem érinti a LELKET, az ABSZOLÚTUMOT.

25. Nála: a mindentudás magva végtelen.

T. i. az ABSZOLÚTUMBAN.

26. Mestere ő a legrégebb mestereknek, mert nem határolja az idő.

A legrégebb mesterek (guruk) is csak a LÉLEK (Isten) hatására megnyilatkozó szamszkárákból, a szamszkárák végtelen összességéből meríthettek tudást. (Vesd össze: „Semmi új sincs a nap alatt”; Préd. I. 9.)

27. Kifejezője a PRANAVA szó.

Pranava = AUM.

Vesd össze az evangéliumi „Ige” (verbum, logosz) fogalmával.

(Lásd továbbá a II. kötet 286. oldalán mondottakat.)

28. Ezt a szót ismételni, értelmét teljes szemlélettel átélni kell.

Az „AUM” szóban ugyanis mind a Lélek, mind a mindenség fogalma bennrejlnek.
(Lásd a II. kötet 286. oldalán és a 111. kötet 268. oldalán mondottakat.)

29. Akkor a befelé forduló megismeréshez vezet és akadályok nem merülnek fel.

A befelé forduló helyes megismerés tehát ilyenformán az akadályok felmerülésének a megelőzésére vezet.

(Avval az állítással, hogy az Isten-jelkép ismétlése és teljes szemlélettel való átélése a helyes megismerésre és egyben a külső akadályok megszűnésére, elkerülésére vezet – lényegében megegyezik a nyugati Christian Science elve is.)

30. Betegség, korlátoltság, kételkedés, gondatlan megfigyelés, restség, élvezetvágy, hamis fogalmak, a bizonyosság meg nem találása és az állhatatlanság: az elmét eltérítő akadályok.

Eltérítés alatt az elme többfelé-, illetve sokfelé-térítése értendő.

A betegség: a test tökéletlensége; a korlátoltság: a tudat tökéletlensége; a kételkedés: az altudat tökéletlensége.

Az elmében lezajló ötféle alakulással kapcsolatban pedig (lásd az I. 6. aforizmát): a gondatlan megfigyelés = hiba az emlékezés terén; a restség = az alvással rokontermészetű hiba; az élvezetvágy = a képzeletműködés eredménye; a hamis fogalmak = rokontermészetűek a téves megismeréssel; a bizonyosság meg nem találása (t. i. a biztonságos, sálár; talaj meg nem találása, a helyes megismerési alap elvesztése, hiánya) pedig hiba a helyes megismerés terén. Az állhatatlanság viszont – az egész elmének hibája.

A felsorolt akadályok voltaképpen a Természet rendjének akadályai.

(Lásd a II. kötet 212. oldalán.)

31. Szenvedés – levertség, nyugtalanság, belélekezés és kilélekezés – a kísérői az elme eltérítésének.

Az akadályok következményei ugyanis az egyéni éntudattal függnek össze. Következményeik megnyilvánulnak elsősorban is egy én-tudatbeli ellentétpár: a levertség és az azt kiegyensúlyozni törekvő nyugtalanság alakjában. A levertség pedig, az én szempontjából, mindenkor belélekezést, vagyis csökkentértékűsége, fogyatékosági érzést jelent, a nyugtalanság viszont a kilélekezés, vagyis az érvényesülési törekvés, az érvényesülés formájában nyilvánul meg. (Lásd a 11. kötet 212. oldalán is.)

32. Elkerülésére: egyetlen valóságra való (szemléleti) beállítottságnak a gyakorlása vezet.

Akár az ember énje mögött rejtőző, legbensőbb középpontját, vagyis az ABSZOLÚTUMOT értjük az „egyetlen valóság” kifejezésen, – akár pedig úgy értelmezzük az aforizma szövegét, hogy a szemléletnek tetszésszerű, de egyetlen tárgyra irányított, teljes mértékű összpontosítását fejezi ki.

33. Az elme eszményi állapotára vezet – a teljes szemlélettel való átélése: a mindent felölelő szeretetnek, a minden dologban minden szempontból való részvételnek, a dolgok igenlésének és a közömbösségnek -- szerencsével és szerencsétlenséggel, erénnyel és bűnnel szemben,

(Lásd az I. kötet 190. oldalán és a II. kötet 133. oldalán mondottakat !)

34. vagy a heves kilélekezés és a lélekezésnek a vissza tartása,

Az elme tisztultságához (eszményi állapotához) az érvényesülés „visszatartása”, vagyis az érvényesülésről való lemondás is vezethet. Lemondani azonban csakis sikerről lehet (a sikertelenségről való lemondásnak nincs pozitív értelme), ezért a lemondás – a „lélekezés visszatartása” – csakis a kilélekezés (érvényesülés) fázisát követően valósítható meg.

A belélekezés, vagyis a fogyatékoság átérésének a fázisában az elme természetszerűleg nem találhat nyugvópontot.

(Lásd a II. kötet 62. oldalán mondottakat is.)

35. vagy a gondolkozó-készségnek állhatatosságra való kényszerítésére: az érzékvilág tárgyaival való foglalkozás,

Annyi, mint: tárgyi elmeműködés. A dháraná állapotának megvalósításához vezető első lépés. Lásd a II. kötet 262. oldalán.

36. illetőleg, amikor a gondolat értelme a tudat csöndjében tündöklük,

A tárgyi elmeműködés megszüntetése. A dháraná állapotához vezető második lépés.

Lásd a 11. kötet 262. oldalán.

37. illetőleg, amikor az elme oly tárggyal foglalkozik, mellyel vágy nem kapcsolatos,

Annyi, mint: elvont elmeműködés. A dháraná állapotához vezető harmadik lépés. Lásd a II. kötet 262. oldalán.

38. illetőleg, amikor ezt az álom és alvás ismerete támasztja alá,

Az elvont elmeműködés megszüntetése: a dháraná állapotának megvalósítására vezető negyedik és egyben utolsó lépés. Az elvont elmeműködés megszüntetésének állapotát azonban az álom és alvás ismerete kell, hogy

alátámassza, különben az elvont elmeműködés megszüntetésével álomelemek merülnek fel a tudatban – az öntudat lebillen a megnyilvánulás határvonaláról az álmvilág felé – és az elme az alvás állapotába jut, a helyett, hogy valóban megvalósulna dháraná állapota.

Lásd az I. kötet 246-247., a II. kötet 262., valamint ugyancsak a II. kötet 265. oldalán, végül a III. kötet VI. fejezetében.

39. továbbá: valamely tetszésszerinti tárgynak a folyamatos, szubtilis megismerő-megfigyelése.

Ez – dháranát követően – dhyána állapota. Lásd a III. kötet VI. fejezetében.
A 33-39. aforizmák az elme eszményi állapotának a megvalósítását tárgyalják.

40. Ennek a hatóköre a legkisebb atomtól egészen a végtelenségig kiterjed.

Ennek = t. i. a dhyána állapotabeli megismerő-megfigyelésnek.

41. A megfigyelő, a megfigyelés és a megfigyelés-tárgya tökéletes egygyólvadásának állapota áll fenn és áll elő, mintegy egy átlátszó drágakőben, amikor megszűntek az elmében lezajló alakulások.

Ez számádhí állapota.
(Vesd össze a III. kötet 169. oldalán mondottakkal.)

42. A tárgyi elmeműködés a szóból, annak célzatosságából és a belőle származó ismeretekből tevődik össze, megzavarva a képzeletműködés által.

Ez az aforizma a tárgyi elmeműködés mibenlétét határozza meg.
A szó célzatossága annyi, mint: a szó értelme, jelentése, vonatkozása. A szóból és annak célzatosságából származó ismeret pedig nem egyéb, mint a szó értelmével, jelentésével és vonatkozásával kapcsolatos asszociációk és összehasonlítások összessége. Mindezt megzavarja a képzeletműködés – vagyis a kombináció – a karakter funkciója.

43. A tárgyi elmeműködés megszüntetésekor, miután az emlékezés teljesen megtisztult és megszűnt a maga mivoltában, az elgondolás célja egymagában ragyog.

Ez az aforizma a dháranához vezető második lépés mibenlétét magyarázza.
Az emlékezés megtisztulása, illetőleg megszűnése: az asszociációk és összehasonlítások megszűnését jelenti. Ekkor az elmeműködés tárgyául kitűzött gondolat, helyesebben e gondolat értelme – tökéletes nyugalomban – a tudat „csöndjében” tündöklük tovább.

44. Ugyanez áll az elvont elmeműködésre és az elvont elmeműködés megszüntetésére nézve is, melynek szubtilis a tárgya.

Ez az aforizma a dháranához vezető harmadik és negyedik lépést magyarázza.
Az elvont elmeműködén tárgyai csupán elvont fogalmak.
Éppúgy azonban, mint ahogy a tárgyi, az elvont elmeműködés is komplex állapot, vagyis: valós és imaginárius (képzeletműködésbeli) hatások összessége. A tárgyi és az elvont elmeműködés megszüntetése pedig: az imaginárius hatások kizárása (kiküszöbölése) után fennmaradó pozitív állapot.

45. A szubtilis tárgyak végső határa az ósanyag.

Az elmeműködés a Természet legszubtilisabb körére, tehát az ósanyagra is irányulhat, – magát a Lelket (az ABSZOLÚTUMOT) azonban nem érintheti.

46. Mindebből áll az elmélyedés, amelynek magva van.

A „maggal bíró elmélyedés”, melynek magva: a Természet valamely szamszkárája.

47. Az elvont elmeműködés megszüntetésének begyakorlottságában az elme világa eléri eszményt állapotát.

Az „eszményi állapotot” kifejező szanszkrit Araszáda szó: „malaszt”, „kegyelem” szavakkal is fordítható.

48. Csak igazságok vannak ekkor a tökéletes-megismerésben.

49. A tökéletes-megismerés más, mint a tanúbizonyságok útján és a következtetésből szerzett tudás, mert mások a tárgyai és más a célja.

A tökéletes-megismerésnek más a tárgyköre: ugyanis magukra a szamszkárákra irányul, nem pedig megnyilvánulásaikra. Célja pedig a szamszkáráknak és a Természetnek a közvetlen megismerése, minden anyagi elemtől függetlenül.

50. Az ebből létrejövő szamszkárák minden más szamszkárának ellene szegülnek.

Lásd a III. kötet 181. oldalán.

51. Még ezek szerepének is a megszüntetése: valamennyi szamszkára szerepének a megszűnésére vezet – és a mag nélkül való elmélyedést valósítja meg.

Ezáltal ugyanis az elmélyedés maga is megszűnik és helyet ad a „másfajta” elmélyedésnek.

MÁSODIK RÉSZ”²

1. A cselekedetek terén a yoga önmehtagadásból, önnevelésből és ISVARA iránt való odaadásból áll,

Patandzsali kétféle yogát különböztet meg: 1. a tulajdonképpeni yogát, melynek tere az elmélyedés, 2. a mindennapi élet yogáját, mely a cselekedetek terére vonatkozik.

önmehtagadás (tapasz) annyi, mint: az én vágyainak és idegenkedéseinek leküzdése, a cselekedetekben az én háttérbe-szorítása, mehtagadása (felfokozva: aszkézis).

önnevelés (szvádhyája): valamely istenségnek eszményképül való választása és a választott istenséghez (eszményhez) való hasonlatosságra törekvés, az eszményképnek ismételt elképzelése, tanulmányozása, utánzása által. Egyben „önképzés” is: a Védák, a Szent Könyvek tanulmányozása, a bölcsesség megszerzésére irányuló törekvés révén. De „önmegismerés” is: az eszményképpel való szüntelen összehasonlítás következményeképpen (többnyire segédeszközül alkalmazott mantrák – imák, mondások, igék – ismétlése mellett, melyek voltaképpen a tökéletesség elérésére irányuló – autoszuggesztív – hatások felkeltésére szolgálnak).

ISVARA iránt való odaadás (pranidhána): az egyén minden javának, birtokának felajánlása Istennek; az egyéni „világközpontnak” Istenbe való helyezése.

Vesd össze az akarat-bölcsesség-szeretet hármasságával. Az önmehtagadásban az akarat szerepe jut érvényre, az önnevelésben a bölcsességé, az odaadásban pedig a szereteté. Az akarat yogája: a karma-yoga. A bölcsesség yogája: a dnyána-yoga. A szeretet yogája pedig: a bhakti-yoga.

(Lásd az I. fejezetben.)

2. hogy az elmélyedés teljes szemlélettel átélhető legyen és hogy a zavaró ösztönzések csökkenjenek.

3. A zavaró ösztönzések: a nem-tudás, a létérzet, a vágyódás, az idegenkedés és az életösztön.

(Lásd az I. kötet VII. fejezetében.)

4. A nem-tudás talajából fakadnak: akár lappangóak, kibontakozóak, elnyomottak, vagy fölgerjesztettek.

Lappangóak, vagy kibontakozóak akkor, amikor „nem erőltetettek”.

Elnyomottak, vagy fölgerjesztettek pedig, amikor „erőltetettek”. (Vesd össze az 1. 5. aforizmával.)

Végeredményben mindig a nem-tudás talajából fakadnak.

(Lásd az 1. kötet 158. oldalán.)

5. A nem-tudás annyi, mint: a nem-örökkévalót, a nem-tisztát, a kínosat és ami nem a Lélek, örökkévalónak, tisztának, örömtelinek és a Léleknek tekinteni.

A nem-tudás: megkülönböztetni nem tudás. Pozitív állapot, mely nem a tudás pusztá hiányával egyenlő. (Téves tudás, rosszul-tudás, stb.)

A nem-tudás annyi, mint: a manifesztálódott Természetet örökkévalónak, az érdekekkel bíró cselekedeteket tisztáknak (vagyis kötöttségtől menteseknek), a létet (az életet) örömtelinek, az ént (a személyiséget, a belső-ént és az énségi-szikrát) pedig a Léleknek hinni, tekinteni.

6. A szemlélő-erőnek a szemlélő-szervvel való azonosítása a létérzet.

Szemlélő: a Lélek. Szemlélő-szerv: lehet minden egyes egyéni megnyilvánulási-tényező.

A létérzet: az én-érzésnek, az én-tudatnak az alapja.

7. A vágyódás a kellemes érzésre vezethető vissza. (Lásd az I. kötet 159. oldalán.)

8. Az idegenkedés a kínos érzésre vezethető vissza. (Lásd az I. kötet 160. oldalán.)

9. Az életösztön: a saját én fenntartásához, valamint éppúgy a tudott, mint az elért dolgokhoz való ragaszkodás.

A „tudott dolgokon” a szerzett ismereteket, az „elért dolgokon” pedig az elért sikereket értjük.

A mindezekhez való, én-fenntartó ragaszkodás voltaképpen: zsugorodás, belélekezés. Atkaroló, őrző, a külvilág támadásaival szemben védekező, visszahúzódó, visszavonuló törekvés.

Az én folytonossága viszont nem tartható fenn másként, csakis a folytonos tapasztalatkeresés révén. Ezért az életösztön újabb kilélekezéshez, tapasztalatkereséshez vezet.

(Lásd az I. kötet 159. oldalán.)

10. Az ösztönzések, amikor szubtilisak, visszahúzódásra kényszerítve kerülendők ki.

Az ösztönzések akkor szubtilisak, amikor az elmében csak lappangóan – vagyis altudatbeli hajlandóságok mivoltában vannak jelen, és az elmében lezajló alakulásokban nem nyilvánulnak meg.

Visszahúzódásra a „tilalmak” gyakorlása által kényszeríthetők. (II. 32.)

11. Amikor az ösztönzések az elmében lezajló alakulásokban nyilvánulnak meg, folyamatos, szubtilis megismerő-megfigyeléssel küszöbölendők ki.

Amikor az ösztönzések – mint feszültségek – megnyilvánulnak az elmében (az elme alakulásaiban), akkor dhyána – vagyis a szamszkárák áramlásának szubtilis, megismerő megfigyelése – révén az egyensúly magában az ösztönvilágban (buddhi területén) állítható helyre, a cselekedetek megkerülésével. Az ösztönzéseknek a cselekedetekkel kapcsolatos megnyilvánulásai tehát természetszerűleg megszűnnek.

12. A cselekvések, valamint a cselekedetek szubtilis visszahatásai is: az ösztönzésekben gyökereznek – és a látható, illetve a nem-látható életben érezhetők.

A látható élet: a megnyilvánult Természet világa. Az egyén szempontjából: a külső világ, beleértve a test, a személyiség és a tudat tényezőit.

A nem-látható élet: a Természet megnyilvánulási határvonalán rejlő altudatnak az élete; az ösztönvilág és a karakter kapcsolatáé.

Adrista (nem-látható) – a yoga irodalomban – mint karma szinonimája is használatos, amikor is sorsot jelent. A cselekedetek szubtilis visszahatásai ugyanis – az ösztönvilágban felhalmozódott emlékek lévén – az egyén altudatbeli (adrista: nem-látható) életének, tehát végeredményben az egyén mindenkori sorsának irányítói is.

13. Ameddig ez a gyökerezés fennáll, addig a cselekvéseknek a gyümölcsei: a születés-kapcsán-elfoglalt helyzet, az élet és a tapasztalás.

A cselekvések gyümölcsei: együttvéve, az összes életkörülmények.

A „születés kapcsán elfoglalt helyzet” egyébként magában foglalja: a fajtság, nemzetiség, társadalmi és családi helyzet, nemiség, rang, stb. körülményeit, mindazokat a körülményeket, melyek a születés kapcsán adódnak.

A „születés kapcsán elfoglalt helyzet”: *dharmikus alakulás.*

Az „élet”: *jelleg-alakulás.*

A „tapasztalás”: *állapot-alakulás.*

14. A gyümölcs: boldogság, vagy szenvedés, a szerint, hogy az oka tiszta, vagy tisztátalan volt.

Tiszta = annyi, mint érdektelen, érdek nélkül való. Tisztátalan pedig, mint az előbbinek az ellentéte: érdeklél, bír, önös.

15. A megkülönböztetni tudó számára valamennyi csak szenvedést jelent; mert mind szenvedést okoz: alakulva, hiányérzetet keltve és a fennmaradó szamszkárák révén, valamint azáltal is, hogy megzavarja a Természet három alkotórészének szabadon lezajló alakulását.

Arra nézve, hogy az öröm és a fájdalom egyképpen szenvedést okoz, lásd az I. kötet 203. oldalán elmondottakat.

A Természet három alkotórészének szabad alakulása: a Természet rendje, a megnyilatkozó dharma.

Minden öröm, mely vágyódást támaszt, és minden fájdalom, mely idegenkedést kelt, egyaránt a Természet rendjének a megzavarójává válik.

(A Künkel-féle „Vitale Dialektik” ugyancsak nem más, mint a megzavart dharmának oszcilláló egymásrahatásokban megnyilvánuló egyensúlyra törekvése az életben.)

16. A szenvedést, amely még neon következett be, el kell kerülni.

(Vesd össze Buddha tanításával a „szenvedés megszüntetéséről.”)

17. Mindannak, ami elkerülendő, a szemlélő és a szemlélés-tárgya között fennálló kapcsolat az oka.

A Lélek és a Természet között fennálló kapcsolat: az énségi-szikra, illetve az egyén.

Ez a kapcsolat az újraszületések sorozatának (a létnek és így a szenvedésnek is) a ható-oka.

18. A szemlélés-tárgya: elemekből és képességekből áll, világosság, tevékenykedés és merevség a jellemzői, rendeltetése pedig a tapasztalatok szerzése és a felszabadulás.

Elemek: a tapasztalható világ.

Képességek: a tapasztalás világa (az érző- és a cselekvő-képességek világa).

A világosság, a tevékenykedés és a merevség: a szimbólumok három arculata (értelem, erő és anyag).

A tapasztalás és a felszabadulás: nem a Léleknek, hanem a Természetnek a célja, rendeltetése.

19. A Természet három alkotórésze előfordul: különvalóan, nem különvalóan, éppen csak megnyilvánulóan és meg nem nyilvánulóan.

A négy kategóriát lásd a III. kötet 82-83. oldalán.

20. A szemlélő pusztán csak szemlél: érintetlen akkor is, amikor részes az elme vélekedéseiben.

Vesd össze az I. 3-4. és a IV. 21. aforizmákkal.

21. A szemlélés-tárgya csak a szemlélőért van.

Ha nem volna szemlélő, a szemlélés tárgya nem is létezhetnék. Ha tehát nem volna Lélek, nem lehetne Természet sem, mely utóbbi a Lélek számára szolgál (t. i. szemlélés tárgyául).

22. Megszűnik létezni annak a számára, aki elérte célját; de nem szűnik meg mások számára, míg közös velük.

Bár az elkülönülésben megszűnik a Természet (az elkülönült egyéni-lélek számára), mégsem szűnik meg azokkal az egyéni-lelekkel való vonatkozásaiban, amelyek még nem érték el az elkülönülést.

23. A kapcsolat az oka mindkét erő kibontakozásának: mind a szemlélés-tárgya erejének, mind annak uráénak.

A szemlélés-tárgya: a Természet. Ura: a Lélek.

A két erő kibontakozása: máyá, a kozmikus illúzió; a megismerhetőség és a megismerés.

24. A kapcsolat oka: a nem-tudás.

Lásd az I. kötet 119. oldalán mondottakat.

A nem-tudás pusztá hiánya egyértelmű a kapcsolat „hiányával”, nem-létével. A kapcsolat megszüntetése azonban csakis pozitív módon, a tudás megvalósítása révén lehetséges.

25. Ha a nem-tudás hiányzik, nem áll fenn a kapcsolat sem, – melynek meg kell szűnnie: ez a szemlélő elkülönülése.

Vesd össze az előbbi aforizmával és annak jegyzetével.

26. A megszüntetés eszköze: a szüntelen megkülönböztetni-tudás,

27. melynek hét fokozatából a végső: a tökéletes megismerés.

A megkülönböztetés hét fokozata:

1. a testnek az anyagtól, 2. a személyiségnek a testtől, 3. a tudatnak a személyiségtől, 4. a belső-énnek a tudattól, 5. az altadatnak a belső-éntől, 6. az énségi-szikrának az altadattól és 7. a Léleknek az énségi-szikrától való megkülönböztetése.

A szüntelen megkülönböztetni-tudás nem egyéb, mint az összes azonosítások (téves megismerések) megszüntetése, minden síkon és minden értelemben.

28. Ha a yoga tagozatainak a gyakorlása megszüntette a tisztátalanságokat, a megismerés világossága a megkülönböztetni-tudásig terjed.

A megismerés világossága (a tökéletes-megismerés) a megkülönböztetni-tudás legfelsőbb fokához vezet; a megkülönböztetni-tudás pedig – végső fokon – a tökéletes-megismeréshez!

A tisztátalanságok megszüntetése: az egyéni (személyes, önös) érdekek és vonatkozások megszüntetésével egyértelmű.

29. Yama, niyama, ászana, pránáyáma, pratjáhára, dháraná, dhyána és szamádhí: a yoga nyolc tagozata.

30. Nem ártani, nem hazudni, nem lopni, nem paráználkodni, nem kívánni valamit egyéni tulajdonul, – ez Yama.

A „tilalmak”.

(Lásd az I. kötet VIII. fejezetében.)

31. Megtartása: általános érvényű, fő kötelesség, tekintet nélkül nemre és fajra, helyre, korra és alkalomra.

Az ártás a testtel kapcsolatos, a hazugság a személyiséggel, a lopás a tudattal, a paráználkodás a belső-énnel, az egyéni-tulajdonul-kívánás pedig az altudattal. Ártani ugyanis nem lehet, ha nincs test (ami ártson, vagy aminek ártsanak). Hazudni nem lehet, ha abban nem vesz részt a személyiség, (amelynek érdekét szolgálja a hazugság). Lopni nem lehet „tudattalanul”, (öntudatlanul). Paráználkodni nem lehet a belső-én részvétele nélkül, (minthogy a nemi vágyak a belső-énből fakadnak). Egyéni tulajdonul kívánni valamit pedig nem lehet, ha a megkívánásban, a ragaszkodásban, vagy a sóvárgásban nincs része az altudatnak, (az ösztönzések révén).

A tilalmak megtartása tehát az egész megnyilvánuló anyagvilágra (a 7. ábrán a Természet II, III. és IV. körére) egyaránt kihat.

32. Niyama: tisztaságból, megelégedettségből, önmegtagadásból, önnevelésből és ISVARA iránt való odaadásból áll.

A „követelmények”.

Tisztának a yoga azt nevezi, ami semmivel sem kevert, semmivel sem összevegyült. Tisztaság tehát: érdek-nélküliség, kötöttségtől mentesség.

Az öt „követelmény” összefüggését az öt „tilalommal” lásd az I. kötet VIII. fejezetében.

Niyama öt eleme: párhuzamos ellentéte és kiegészítője yama öt elemének. (A követelmények a tilalmak ellentétei.)

33. Ha helytelen gondolatok törnék fel: azok ellenkezőjét kell átélni teljes szemlélettel.

34. Oly gondolatok, mint „ártani, stb.”: akár végbevive, felindítva, vagy megtúrten vannak jelen, akár sóvárgás, indulat, vagy elvakultság következményeként, akár enyhén, közepesen, vagy nagy mértékben, –

szenvedést és tudáshiányt gyümölcsöznek, vég nélkül, ezért kell átélni teljes szemlélettel azok ellenkezőjét.

„Ártani, stb.” = ártani, hazudni, lopni, paráználkodni és egyéni tulajdonul kívánni valamit. (II. 30.)

A gondolatok fokozat szempontjából lehetnek: megtűrték, felindítottak, vagy végbevitték. Eredet szempontjából lehetnek: az elme három tényezőjével kapcsolatosak (gondolkodó-készség, karakter és egyéni-ösztönvilág).

A gondolatok: elvakultság következményei a gondolkodó-készség funkcióiban, (a gondolkodó-készségben az anyag, a sötétség uralkodik), indulatok következményei a karakter funkciói révén, (a karakterben az erő, a dinamizmus uralkodik), vagy sóvárgás következményei az ösztönvilág funkcióiban, (sóvárgás ugyanis csupán ösztönzések révén jöhet létre, közvetlenül az egyéni ösztönvilág funkcióiban, melyekben egyébként az értelem uralkodik).

Az anyag sajátága az elvakultság. Az erő sajátága az indulat. A világosság sajátága pedig minden közvetlen ösztön-megnyilvánulás (pld. sóvárgás).

Az elmében lezajló ötféle alakulás (I. 6.) mindegyike kapcsolódhatik az ötféle ösztönzés (11. 3.) valamelyikével, cselekvési fokozat szempontjából pedig lehet megtűrt, felindított, vagy végbevitt, továbbá anyaggal, erővel, vagy értelemmel kapcsolatos, mégpedig enyhén, közepesen, vagy nagy mértékben. A yoga szerint tehát összesen 675-féle cselekvést különböztethetünk meg (eltekintve a vegyes cselekvésektől).

35. Megszűnik az ellenségeskedés annak közelében, akiben megszilárdult a „nem-ártani” elve.

A „nem-ártani” elv megszilárdulása: a „tisztaság” megvalósulásával egyértelmű. Ha a cselekedetek tiszták (vagyis érdek-nélküliek, kötöttségtől mentesek), akkor a következményeikben sem lehet „ártalom”.

A cselekedetek következménye pedig: az egész külsővilág és annak minden változása, történése is; tehát nemcsak az egyént közvetlenül érintő történések, hanem azok is, amelyek az egyén „közelében” – vagyis közei a szemléletkörének a középpontjához – mennek végbe, körülötte. (Lásd egyébként az I. kötet VIII. fejezetét.)

36. Akiben megszilárdult a „nem-hazudni” elve, annál a szándék: már maga a cselekedet és annak gyümölcse.

A „nem-hazudni” elv megszilárdulása: a megelégedettség megvalósulásával egyértelmű.

Az „őszinteség” legfelsőbb fokán pedig: a szándék és a cselekedet egymásba olvad, tökéletesen egyévválik.

Sőt – minthogy a tökéletes őszinteségben sohasem lehet helye olyasvalaminek, ami valótlan – a yogi minden szándéka egyértelmű a tényleges megvalósulással, bármire is irányul és vonatkozik. (A yoginak tehát nem támadhat olyan szándéka, ami nem áll összhangban a Természet lényegével és a Természet sorsával!) (A megelégedettségre vonatkozólag lásd egyébként az I. kötet VIII. fejezetét.)

37. Minden kincs szolgálatára áll annak, akiben a „nem-lopni” elve megszilárdult.

A „nem-lopni” elv megszilárdulása: az önmegtagadás természetszerű következménye.

A Természet jelenségei és tárgyai önmagukban „értéktelenek”; azokat csupán az élőlények tudata ruházza fel „értékkel”.

Az önmegtagadás természetes következménye pedig egyrészt az, hogy minden legjelentéktelenebb tárgy és jelenség is, az egyén számára értékessé válik, másrészt viszont az önmegtagadás következménye: a mind eme értékek és a velük kapcsolatos vágyak felett való uralomrajtás is.

Az aforizma ilyenformán az askézis gyakorlásakor természetszerűleg fellépő megkísértésekre is vonatkozik; illetőleg a megkísértések (értékmegnyilvánulások)

felett való uralkodás állapotát fejezi ki.
(Lásd egyébként az I. kötet VIII. fejezetét.)

38. Akiben a „nem-paráználkodik” elv megszilárdult, erőt nyer.

A „nem-paráználkodik” elv megszilárdulása: az önnevelés megvalósításával egyértelmű.

Az önnevelés következménye a belső-én vágyai felett való hatalomrajutás, mely a karakter szerepének háttérbe szorítása folytán a szabad-akarat terén mutatkozó erő-nyereséghez vezet.

(Lásd egyébként az I. kötet VIII. fejezetét.)

39. Az, aki többé „semmit sem kívár egyéni tulajdonul”, megismeri a lét keletkezésének okát.

Az „egyéni tulajdonul semmit sem kívánás” elvének megszilárdulása: az ISVARA iránt való odaadásból önként következik.

Aki pedig megismeri az „egyéni tulajdonul kívánás” alap-okát képező életöszönt, egyúttal a lét keletkezésének okát, a születések okát is megismeri, minthogy az ok – mindkét esetben – azonos ösztönzés, (a szomjúság, életszomj [trishna], a buddhisztikus tanhá).

(Lásd egyébként az I. kötet VIII. fejezetét.)

40. A tisztaság idegenkedést kelt a saját testtel szemben és mentesít a más testekkel való érintkezés vágyától.

A tisztaság (az érdek-nélküliség, a kötöttségektől való mentesség) természetszerűleg a testtől való idegenkedéshez vezet, minthogy a test az érdekekkel bíró (kötött, önös) cselekedetek anyagi magva és eszköze.

A „más testekkel való érintkezés vágyának” megszűnése pedig nem annyira a fajfenntartási ösztönnek a hiányára, mint elsősorban – az újrászületések kapcsán – az újabb testekkel való kapcsolatfelvétel vágyának a megszűnésére vonatkozik.

41. És a folyamányai: tiszta világosság, örömteli érzés, összpontosított gondolkozás, a képességek megfékezése és a Lélek szemléletére alkalmasság.

A tisztaság a yoga gyakorlásának szükséges alapfeltétele.

A tisztaság folyamányai közül:

a tiszta világosság (vagyis az erőnek és az anyagnak a teljes háttérbe-szorulása) a tilalmak és a követelmények megtartásának a következménye (yama és niyama megtartásáé); az örömteli érzés a helyes testtartással (ászanával) kapcsolatos; az összpontosított gondolkozás a lélekzés-szabályozással (pránáyámával), az érző- és cselekvő-képességek megfékezése pratjáhárával, a Lélek szemléletére alkalmasság pedig a belső yoga-tagozatokkal (dháranával, dhyánával és számádhival) áll kapcsolatban.

Vesd össze a yoga nyolc tagozatával (II. 29.).

A Lélek szemlélete: a legmagasabbrendű megismerés.

42. A megelégedettségből a legmagasabbfokú jóérzés származik.

43. Az önmegtagadás a tisztátalanságok megszűnésére vezet, – miáltal a test és a képességek „különleges képességeket” nyernek,

44. Az önnevelés kapcsolatot teremt az eszményképül választott istenséggel.

Vesd össze a II. 1. aforizmával, illetőleg jegyzetével.

45. Elmélyedés tökéletes képessége fakad az ÍSVARA iránt való odaadásból.

46. Ászana: biztonságos és kényelmes testtartás legyen,

47. az erőfeszítés ellazításával, és a szemléletnek a végtelennel való egygyéolvasásával.

Az erőfeszítés ellazítása az izmok feszültségének a megszüntetését, a végtelennel egygyéolvasó-szemlélet pedig a végtelenre irányított gondolkodás teljes ellazítását jelenti.

Az aforizma a testi és tudatbeli tökéletes pihenés állapotát fejezi ki.

48. Akkor az ellentét-párok nem érintik.

Az ellentét-párok: a Természet anyagvilágbeli megnyilvánulásai.

Mínt hogy két ellentét mindenkor egyetlen lényegnek két különböző megjelenési formája csupán, azért a yoga az ellentétek között nem tesz különbséget, az ellentét-párokat egységeknak tekinti.

(Vesd össze C. G. Jung bölcséletével.)

49. Ha ez eléretett, következik a pránáyama: a belélékezés és a kilélékezés folyamatának a megaglása,

50. megakadályozott külső-belső alakulással, mely helytől, időtől és számtól függ, és hosszantartó, illetőleg szubtilis.

A 49-50. aforizmában említett pránáyama a lélekzesszabályozás, vagyis a csakrák örvényléseinek, lélekzésének a megfékezése; – és csak másodlagos értelemben fogható fel a lüktetések (idá és pingalá) szabályozásaként.

„Külső alakulásokat” képeznek mindazok az örvénylések, melyek a külső énnel (személyiséggel) kapcsolatosak, így tehát a test és részben a tudat örvénylései is.

„Belső alakulásokat” képeznek azok az örvénylések, melyek a belső-énnel függnek össze, így tehát az altudat és részben a tudat örvénylései is. (Vesd össze a 7. ábrával.)

Mind a külső-én (személyiség), mind a belső-én valamennyi alakulása, lélekzése – az én kibontakozása, fejlődése és alakulása, valamint minden örvénylése – mindenkor három tényezőtől függ a lét folyamán: 1. *helytől*, vagyis a születés kapcsán elfoglalt anyagvilág-létfeltöltés; 2. *időtől*, vagyis a változások egymásutánjától, sorrendjétől, melyek az élet jellegét adják meg, az életkort és az élettartamot; és 3. *számtól*, vagyis a szerzett tapasztalatok számától. (Vesd össze a II. 13. aforizmával)

Minden törekvés és minden élmény, mely az én-érzés kifejlődésére és alakulására vezet:

1. a külső-énnel (személyiséggel) kapcsolatban időhöz kötött, tehát időtartammal bíró: hosszantartó,

2. a belső-énnel kapcsolatban, pedig időtől független, vagyis szubtilis.

A külső-én fölé rendelt tudatban végbemenő alakulások (lélekzések) mindenkor időtartammal-bírók, tehát „hosszantartók”. A belső-én fölé rendelt altudatban végbemenő alakulások pedig mindenkor szubtilisak, időtől függetlenek!

51. Külsőt-belsőket illet a negyedik.

Az aforizma szerint: a külső-ént és a belső-ént egyaránt illeti a yoga negyedik tagozata (a pránáyama, vagyis a lélekzés-szabályozás). (Lásd a 11. 29. aforizmat).

52. Ezáltal megszűnik az, ami elfátyolozza a világosságot.

A lélekzések teljes megfékezésének a következményeképpen megszűnik minden változás – megszűnik tehát minden illúzió – mely eltakarhatná a valóságot, a világosságot. Lehetővé válik ezért a közvetlen megismerés.

53. A gondolkozó-készség alkalmassá válik az összpontosításra.

54. Pratjáhára: az elmének a tulajdonképpeni példakövetése a képességek részéről, – önmaguk és a tárgyak közötti kapcsolat megszüntetésével.

Nem elegendő, hogy a gondolkozó-készség alkalmassá vált az összpontosításra. Dháraná állapota csak akkor valósítható meg, ha az elme függetlenné vált az érző- és cselekvő-képességek minden zavaró hatásától) Lásd az I. kötet 240. oldalán mondottakat.

55. Ebből következik: a tökéletes uralkodás az érző és cselekvő-képességeken.

HARMADIK RÉSZ⁹

1. Az elme összpontosított megrögzítése: dháraná.

2. Akkor a folyamatosan végbemenő, szubtilis megismerő-megfigyelés: dhyána.

3. Ha a megismerő-megfigyelés célja egymagában ragyog, a megfigyelés pedig a maga mivoltában megszűnik, akkor az elmélyedés: szamádhí.

Az 1-3. aforizmát vedd össze az I. kötet XI., a II. kötet XIV. és a III. kötet VI. fejezetével.

4. A három együtt: szamyama.

Lásd a III. kötet 163-164. oldalán

5. A szamyamán való uralkodás kapcsán: megvalósul a tökéletes-megismerés.

6. Szamyama alkalmazása fokozatosan történik.

Fokozatosan: t. i. dháranát követően dhyána, dhyánát követően szamádhí megvalósítása révén – egy és ugyanazon irányban, egy és ugyanazon tárggyal kapcsolatban!

7. E három tagozatnak belső fokozati-jellege van a megelőző tagozatok fokozati-jellegéhez képest,

A megelőző tagozatok: a tilalmak, a követelmények, a testtartás, a lélekezés-szabályozás és a képességeken való uralkodás (yama, niyama, ászana, pránájáma és pratjáhára). (II. 29.)

8. a mag nélkül való elmélyedésnek azonban ezek is csak külső tagozatai.

A „másfajta” elmélyedéshez viszonyítva ugyanis még a legtökéletesebb szamádhí (szamyama) is külső – természetbeli – tagozata a yogának!

9. Amikor letűnnek a gondolkozás hánytvetett állapotának a szamszkárai és felmerülnek a természettől helyükbe lépő szamszkárák, az elmebeli összefüggések megszűnésének a pillanatában, a nirodha-alakulás megy végbe.

Ez az aforizma képezi az alapját a III. 1. aforizmának!

Nirodha = meggátlás, megszüntetés.

Az elmebeli összefüggések megszűnésének a pillanata: egyértelmű a megnyilvánulás-határvonalának az elérésével.

Az aforizma a dháraná-állapot kialakulását magyarázza.
A gondolkodás szamszkáráinak a letűnésekor, a természettől helyükbe lépő szamszkárák felmerülése, mint tudjuk, dharmikus alakulás.

10. Ebből: zavartalan szamszkára-áramlás áll elő.

Ez az aforizma magyarázza a III. 2. aforizmát)

A zavartalan szamszkára-áramlás megfigyelése (átélése) egyértelmű a dhyána-állapottal.

A szamszkárák áramlása pedig: sorrendi, tehát jelleg-alakulás.

11. Valamennyi szamszkárának a letűnése és egyetlenegynek mint célpontnak a kicsúcsosodása képezi az elme szamárdhi-alakulását.

Ez az aforizma támasztja alá a III. 3. aforizmát! Valamennyi szamszkára letűnése és csupán egyetlenegynek a szemléletben való megmaradása: állapot-alakulás.

12. Továbbá a tovatűntnek és a jelenvalónak egyképpen való felfogásából áll az elme ekágrata-alakulása.

Ekágrata = egy-csúcsú, egyetlen csúcsba összefutó. Ez az aforizma magyarázza a tökéletes-megismerés kialakulását. (III. 5.)

Lásd a III. kötet 164. oldalán.

13. Ez a magyarázatuk – anyagi-érzéki téren is – a dharmikus-, a jelleg- és az állapot-alakulásoknak.

A 9-10-11. aforizmából megérthetjük a háromféle alakulás (parináma) mivoltát.
Lásd a IV. fejezetben.

14. Dharma kapcsolata a tovatűntség, a jelenvalóság és a lappangás állapotával: a dharmikus alakulás lényege.

(Dharma = a Természet rendje.)

15. A jelleg-alakulások különbözőségének okai: a sorrendben rejlő különbözőségek.

16. A háromféle alakulásra alkalmazott szamyama a múlt és jövő ismeretére vezet.

17. A szó, annak célzatossága és a hozzátartozó vélekedés, egyik a másikat fedvén, összevegyül. Az ezekre elkülönítve alkalmazott szamyama: minden lény által keltett hangnak a megértését eredményezi.

A szó célzatossága: a szó értelme, jelentése, vonatkozása.

A hozzátartozó vélekedés: a szóval kapcsolatos asszociációk és összehasonlítások összessége.

A szóra (hangra) alkalmazott és irányított elmélyedés a hang megértését eredményezi.

18. A szamszkára közvetlen meglátásából az előző születések ismerete fakad.

A III. 17. aforizmával kapcsolatban a szónak (hangnak) a célzatosságára alkalmazott elmélyedés végeredményben a célzatosság okára, a célzatosság mögött rejlő, a célzatosságban megnyilatkozó hajlandóságra – szamszkárára – irányul. Ez a szamszkára az idegen lény ösztönvilágába tartozik, és a vele kapcsolatos szamszkárák révén az idegen ösztönvilág megismerésére vezet. Az

ösztonvilág pedig az előző, összes születések szamszkárái tartalmazván, az említett elmélyedés az előző születések megismerését eredményezi.

19. A vélekedés közvetlen meglátásából pedig az idegen elme megismerése áll elő.

A III. 17. aforizmában említett vélekedésre – a szóval (hanggal) kapcsolatos asszociációk és összehasonlítások összességére – alkalmazott elmélyedés: nemcsak a közvetlenül szemlélt ösztönvilágnak, hanem az avval kapcsolatos altudatnak és tudatnak – tehát az idegen elmének – is a teljes megismerését eredményezi.

20. De ami annak támasza, az nem valóságos tárgya a meglátásnak.

A III. 19. aforizmában említett elmélyedés révén csupán az idegen elmének és az idegen elme vélekedéseinek (benyomásainak) a megismerése áll elő. Az a külvilágbeli tárgy azonban, mely a megfigyelt vélekedések tulajdonképpeni támasza (alátámasztója), ez elmélyedésben nem ismerhető meg közvetlenül, hanem csakis mintegy az idegen elme tükrében szemlélhető. (Elme-látás.)

21. A test látható alakjára alkalmazott szamyama, meggátolva a megfigyelés tárgyának önmagát-észrevetető-erejét a szem és fény közötti kapcsolat megszüntetésével, annak eltűnését- hozza magával.

(Lásd a III. kötet 248. oldalán.)

21/a. Az elmondottak alapján kell megérteni hangok stb. eltűnését is.

22. A sors részben megkezdődött és részben még nem-megkezdődött; az erre alkalmazott szamyama a vég ismeretére vezet, úgyszintén a szerencsétlenségekre.

A sors – vagyis a születések-sorozata folyamán végbevitt cselekedetek szubtilis visszahatásaiént az egyéni ösztönvilágban felgyülemlett szamszkárák összessége: – részben jelenvaló (folyamatban lévő), részben pedig lappangó (vagyis megfelelő körülmények között való megnyilvánulásra-váró.)

A sorsra alkalmazott és irányított elmélyedés a vég megismerésére vezet, – vagyis a folyó étellel kapcsolatban a halál körülményeinek, az újraszületések sorozatával kapcsolatban pedig az újraszületések végső megszűnése körülményeinek az ismeretére.

A halál körülményei pedig a bekövetkezendő „szerencsétlenségekkel” kapcsolatosak.

Az aforizma utolsó két szavának – aristebyho vá – szó szerinti fordítása: *úgyszintén a szerencsétlenségekből is* (t. i. a vég megismerésére vezet).

A szanszkrit arista szónak egyes szövegmagyarázók „előjel” értelmet tulajdonítanak. Valóban, minden szerencsétlenség a vég „előjeleként” is felfogható.

23. A mindent felölelő szeretetre, stb. alkalmazva, felkelti az azokban rejlő erőket.

1. A mindent felölelő szeretetre, 2. a részvételre, vagyis a minden dologban minden szempontból való részvételre, 3. a dolgok igenlésére és 4. a közömbösségre alkalmazva.

(Vesd össze az I. 33. aforizmával.)

24. Erőkre alkalmazva, az elefánt, stb. erejét adja meg.

Ezek: az elefánt, stb. által szimbolizált karakterisztikus erők.

25. Az érzékvilágbeli meglátásra alkalmazva, lehetővé teszi szubtilisnak, rejtettnek és távolinak megismerését.

Az érzéki észlelés tulajdonképpeni lényegére, vagyis az érzékszervek működése mélyén rejlő tulajdonképpeni tudatos észrevezés folyamatára alkalmazott és irányított elmélyedés: megismertté teszi ezt a folyamatot, természetes analógia kapcsán pedig szubtilis vonatkozásban is megvalósítja, az észrevezésnek magasabb síkra való transzformációja révén.
(Tisztánlátás, tisztánhallás, stb.)

26. Szamyama a Napra alkalmazva, a világegyetem megismerését adja meg.

A Napot tekintvén bolygórendszerünk középpontjának!
Ez az elmélyedés azonban egyúttal a tér fogalmának a megismeréséhez is vezet, minthogy a világegyetem alapja egyedül a tér.

27. A Holdra alkalmazva: az égitestek természetrajzának a megismerését eredményezi.

Mint legközelebbi és legalkalmasabb égitestet, a Holdat tekintvén az égitestek természetrajzának példájaként.
Ez az elmélyedés pedig egyben az okság fogalmának a megismerését is lehetővé teszi, minthogy valamely valóság (tárgy) természetrajzának a kauzalitás az alapja.

28. A sarkcsillagra alkalmazva, az égitestek mozgásának az ismeretére vezet.

A sarkcsillag táját tekintvén az égboltozatnak viszonylag egyetlen mozdulatlan pontjaként.
Ez az elmélyedés pedig egyúttal az idő fogalmának a megismeréséhez is vezet, minthogy az idő egyedül a mozgás, a változás fogalmán alapszik.

29. A köldök körzetére alkalmazva, a test természetrajzának a megismerése az eredmény.

A köldök-körzete lévén a test embrionális állapotában a test kialakulásának a középpontja; a köldökön át jut be ugyanis és kerül rendeltetési helyére a test felépítéséhez és életbentartásához szükséges anyag, mindaddig, míg a test önálló életre képessé nem válik. Valamennyi szerv kialakulása tehát voltaképpen a köldökön át – a köldök közvetítésével – megy végbe.

A csakrák rendszerében pedig: a köldök körzete = a tudat csakrájának jelképes területe. (Lásd a III. kötet 139. oldalán.)

Minthogy pedig a tudat csakrája az ember egész, megnyilvánuló lényének – anyagvilágbeli öt csakrájának – a szimmetriai középpontját képezi, azért a köldök körzetére alkalmazott és irányított elmélyedés egyúttal a „szubtilis test” minden megnyilvánulását illetően: a „szubtilis test” természetrajzának a megismeréséhez is vezet.

(A szubtilis test fogalmát lásd a III. kötet 85-86. oldalán.)

30. A nyaki bemélyedésre alkalmazva, megszünteti az éhséget és a szomjúságot.

A „nyaki bemélyedés” a visuddhi-csakra – vagyis az altudat csakrájának – jelképes területe. (Lásd a III. kötet 139. oldalán.)

Éhség és szomjúság – mindennemű vágyakozás – az altudat csakrájából ered.

Minthogy pedig az elmélyedés az ösztönvilágbeli feszültségeket feloldja, azért az altudatra alkalmazott és irányított elmélyedés az „éhség és szomjúság” megszűnésére vezet.

(Vesd össze a II. 11. aforizmával.)

31. A kúrma-nádira alkalmazva, megszilárdulást okoz.

A kúrma-nádi – az orrtő magasságában lévő szimbolikus területen – az énségi-szikra csakrájának (adnyá-csakra) a jelképe.

A teknősbéka (kúrma) amint fejét és tagjait hol kidugja a külvilág megismerésére, hol pedig visszahúzza, az ebben a tevékenységében megnyilvánuló „lüktetésben” (nádi): csaknem tökéletes szimbólumául szolgál az énségi-szikrának, mely minden úraszületésben a külvilággal kerül kapcsolatba, a test halálával pedig a meg-nem-nyilvánulás területére, önmagába húzódik vissza.

A „megszilárdulás”: az egyén maradandó (a test halálával el nem pusztuló) magvának és állandóságának a felismerése.

32. A fejben lévő világosságra alkalmazva, a tökéletes szemlélethez vezet.

A „fejben lévő világosság” a szahaszrára- (brahmarandhra-) csakra – vagyis a Lélek csakrájának – jelképe. (Lásd a III. kötet 139. oldalán.)

33. Vagy mindez elérhető a „közvetlen tükröződés” átélése révén is.

(A „közvetlen tükröződés” – prátibha – mibenlétére nézve lásd a III. 36. aforizma jegyzetét.)

34. A szívre alkalmazott szamyama által: megismertté válik az elme.

A szív-táj: az anáhatá-csakra – vagyis a belső-én csakrájának – szimbolikus területe.

(Lásd a III. kötet 139. oldalán.)

Mínt hogy pedig a belső-én az elme világának (tudat, belső-én és altudat) a középpontjában áll, azért a belső-énre alkalmazott és irányított elmélyedés révén az elme válik megismertté, az elme világa tárul fel a belső szemléletben.

35. A természetbeli értelemnek és a LÉLEKNEK, melyek egymástól tökéletesen különbözők, nem különvalókként történő felfogása a tapasztalás. Míg az egyik nem önmagáért van, hanem másnak az érdekét szolgálja, addig az önmagáért-valóra alkalmazott szamyama: a LÉLEK mivoltának a felismerését eredményezi.

A természetbeli értelem – szattva (világosság).

Amennyiben a Lélek – a nem-tudás révén – azonosítja önmagát a természetbeli értelemmel (bármely vonatkozásban is áll fenn ez az azonosítás): létrejön a természetbeli tapasztalás.

(Vesd össze az I. 4. aforizmával.)

A Természet – és így a tapasztalás is – nem önmagáért van, hanem a megismerés – az abszolút megismerés – érdekét szolgálja. (Lásd a III. 264. oldalon mondottakat.)

Az önmagáért-valóra – tehát arra, ami nem a Természet! – alkalmazott és irányított elmélyedésben ezért ki kell bontakoznia annak a felismerésnek, mely a Lélekre – a meg-nem-ismerhető Abszolút Valóságra – vonatkozik.

(Lásd a III. 266-267. oldalon.)

36. Ezáltal megvalósul a „közvetlen tükröződés” alakjában a hallás, érzés, látás, ízlés és szaglás.

Minden tapasztalásban voltaképpen a Lélek Valósága tükröződik.

Ha a tapasztalást, mint olyant, elvonatkoztatjuk a Természettől és pusztán önmagában szemléljük, akkor közvetlenné válik benne a tükröződés.

Akkor felismerhető az elmélyedésben, hogy a Természet – a Lélek számára – pusztán a tapasztalások összességéből áll: az egész Természetet csupán hallási, érzési, látási, stb. benyomások, illetőleg tapasztalatok alkotják, anyagi vonatkozásban éppen úgy, mint a megnyilvánult anyagtól függetlenül.

Amikor tehát a yogi megismeri elmélyedésében a tükröződés lényegét, akkor a

tapasztalatok összessége közvetlenül tükröződik elmélyedésében, mind a megnyilvánult, mind a meg-nem-nyilvánuló Természtől függetlenül. Így mindennemű tapasztalás (hallás, érzés, látás, stb.) megvalósítható az elmélyedésben, a nélkül, hogy valóban végbemenne a Természetben is a megfelelő tapasztalási folyamat.

Mínthogy azonban a közvetlen-tükröződésbeli tapasztalás ugyancsak a Természet valóságainak a látszatát teremti meg a Természet helyén, azért e látszatok a fennálló Természetre – az egyén belső és külső világára – is kihatnak, és megfelelő változásokat hoznak létre abban.

Ebben áll az elmélyedésbeli „teremtés” lényege.

(Lásd a III. kötet 178. oldalán mondottakat.)

A „közvetlen tükröződés” = prátibha.

37. Ezek akadályozó fölöslegek az elmélyedés terén, de sziddhik a hánytvetett gondolkozás állapotában.

Ezek = t. i. a közvetlen-tükröződésbeli hallási, érzési, látási, stb. tapasztalati megvalósulások.

Akadályai a Természtől való elszakadásnak, a „másfajta” elmélyedésnek.

Különleges képességek (sziddhik) megnyilvánulásaival egyértelműek azonban a hánytvetett gondolkozás – az ébrenlét – világában és állapotában.

Ily módon változtathatja meg ugyanis a yogi a Természet fennálló illúzióit: teremthet tetszésszerű helyzeteket és megnyilvánulásokat maga körül.

38. Az elme átmehet más testbe, a kötöttség okának meglazítása és a mód ismerete révén.

(Lásd a III. kötet 243. oldalán.)

39. Aki udána felett uralkodik, azt víz, mocsár, tövis, stb. nem köti le és kiemelkedésre képes.

Udána = a „fellehelődés” fázisa az egyén lélekzésében. (Lásd a III. fejezetben.)

Aki udána felett uralkodik, azt víz, mocsár, tövis, stb. nem köti le; t. i.

anyagvilágbeli akadályozás nem tudja visszatartani – a megnyilvánulások körében.

Az udána felett való uralkodás összefügg a „kötöttség okának meglazításával”

(III. 38.), abból a célból, hogy az elme más testbe átmelessen.

40. A számana felett való uralkodás: égést eredményez.

Számana = a „belelehelődés” fázisa az egyén lélekzésében.

(Lásd a III. fejezetben.)

A számana felett való uralkodás: égést, égési folyamatot eredményez, vagyis életet támaszt; lehetővé téve – a III. 38. aforizmával kapcsolatban – az elmének más testben való megnyilvánulását.

(A 38-40. aforizmákra vonatkozólag lásd a III. kötet 243. oldalán mondottakat.)

41. Szamyama – a hallóérezék és a tér között fennálló viszonyra alkalmazva – természetest felülmúló hallásra vezet.

A hallás tárgya: a hang.

A hang pedig a levegő – vagy más közeg – rezgéseiből állván, voltaképpen a tér produktuma.

Mert valamely anyag rezgései nem egyebek, mint térváltozások: a tér betöltöttségének és be-nem-töltöttségének váltakozásai, illetőleg váltakozó, helyi, tér-keletkezések és tér-megszűnések sorozatos egymásutánja.

A hang tehát a tér (ákása) függvénye.

A hangra alkalmazott és irányított elmélyedés ezért a relatív tér-változások megismerésére vezet, és ezek révén – a halló-érezék korlátolt rezgés-tartományától független – szupernormális hallást eredményez.

42. A test és a tér között fennálló viszonyra alkalmazott szamyama és a pernye könnyűségének fogalmával való szemléletbeli eggyéolvadás: a térben való továbbmozgást teszi lehetővé.

(Lásd a III. kötet 246. oldalán.)

43. Külsőhöz nem idomulóan Lezajló alakulások képezik a nagy testnélkülvalót; ott megszűnik az, ami elfátyolozza a világosságot.

A nagy testnélkülvaló = mahávideha. (Lásd a III. kötet 238. oldalán.)

44. Szamyama mindarra alkalmazva, ami az elemekben durva, mivoltukhoz tartozó, szubtilis, és sajátosan összefüggő, valamint ami a tulajdonképpeni jelentőségük: az elemek felett való uralkodásra vezet.

Durva megnyilvánulás az elemekben: szilárd, cseppfolyós, stb. állapotuk.

Mivoltához tartozó: valamely elemnek pld. só, fa, víz, vas, stb. alakjában való megnyilvánulása, vagyis a megnyilvánuló elem *tárgyi mivolta*.

Szubtilis az elemekben: az általuk megnyilvánuló tárgy „fogalma” – pld. hegy, folyó, élőfa, stb. – vagyis az a fogalom, amelyet a tárgy a külvilágban (az anyagvilágban) megnyilvánít.

Sajátosan összefüggő: mindaz, ami oly szorosan összefügg a tárgyi fogalommal, hogy annak mintegy „egyéni” ad, – pld. egy bizonyos hegy, egy bizonyos folyó, stb. – mindaz tehát, aminek lefejtése után csak „általánosság” marad fenn, mint megnyilvánulás.

Tulajdonképpeni jelentősége pedig: a Természet rendeltetésével – a tapasztalatok szerzésével és a felszabadulással – kapcsolatos jelentőség; célirányulás (finalitás).

(Ami durva az elemekben, az a test szintjére tartozik; ami a tárgy mivoltához tartozó, az a személyiség szintjének felel meg; ami szubtilis, az a fogalmak körének, vagyis a tudat szintjének; ami sajátosan összefüggő, az a tárgy egyéni karakterének, vagyis a belső-én szintjének; ami pedig a tárgy tulajdonképpeni jelentősége, az a finalításokat magában foglaló altudat szintjének a síkjára tartozik.)

(Lásd a III. kötet 250-251. oldalán.)

45. Ezáltal, a végtelen kicsinnyé-válás, stb. révén a test jelessé válik és nem érinti az elemek dharmája.

Ezáltal = t.i. az elemek felett való uralkodás által.

A végtelen kicsinnyé-válás, stb. = a nyolc különleges képesség (sziddhi). (Lásd a VIII. fejezetben.)

A test jelességeit lásd a III. 46. aforizmában. Az elemek dharmája = a Természet rendje.

(Ez utóbbira vonatkozólag lásd a III. kötet 251. oldalán mondottakat.)

46. Látható alak szépsége, erő és gyémántkeménység: a test jelességei.

Szépség: a Természet legmagasabbrendű alkotórészének – a megnyilvánuló értelemnek és világosságnak – a tökéletessége.

Erő: a Természet dinamikus alkotórészének – az erőnek – tökéletes megnyilvánulása a testben.

Gyémántkeménység: a Természet legalacsonyabbrendű alkotórészének, az anyagnak a tökéletessége, sérthetetlensége („meg-nem-karcolhatósága”).

Lásd a III. kötet 251. oldalán.

47. A kapcsolatfelvételle, a képesség-működés mivoltára, a létérzetre, a sajátos összefüggésekre a képességek működésében, és a képesség-működések tulajdonképpeni jelentőségére alkalmazott szamyama: a képességek felett való uralkodásra vezet.

Az érző-képességekre nézve:

kapcsolatfelvétel = az érzékszerv kapcsolata a tárgyi világgal (pld. fény-hatás és fény-felfogás kapcsolata, stb.),

a képesség-működés mivolta = az érzékelt benyomások kialakulása, létrejötté,

a létérzet = az érzékelt benyomások appericipálása, tudatosítása az érzékelésben,

sajátosan összefüggő = mindaz, ami oly szorosan összefügg az érzékeléssel,

hogyan esetenként egyéni-jelleget (egyéni karaktert) ad,

tulajdonképpen jelentőség pedig = a Természet rendeltetésével – a

tapasztalatszerzéssel és felszabadulással – kapcsolatos jelentőség; célirányulás (finalitás).

A cselekvő-képességekre nézve:

kapcsolatfelvétel a cselekvési szerv kapcsolata a tárgyi világgal (pld. a megragadás és a tárgy megragadott voltának a kapcsolata, stb.),

a képesség-működés mivolta = a cselekvési ténykedés kialakulása, létrejötté,

a létérzet = a cselekvésben rejlő impulzus-hatás alapja,

sajátosan összefüggő = mindaz, ami oly szorosan összefügg a cselekvéssel, hogy

annak esetenként egyéni-jelleget (egyéni karaktert) ad,

tulajdonképpen jelentőség pedig = a Természet rendeltetésével – a

tapasztalatszerzéssel és a felszabadulással – kapcsolatos jelentőség; célirányulás (finalitás).

(A kapcsolatfelvétel a test szintjére tartozik; a képesség-működés mivolta a személyiség szintjének felel meg; a létérzet a tudat szintjének; ami sajátosan összefüggő a képességek működésében, az az egyéni karakternek, a belső-én szintjének; ami pedig a képességek tulajdonképpen jelentősége, az a finalitásokat magában foglaló altudat szintjének a síkjára tartozik.)

(Lásd a III. kötet 252. oldalán.)

48. Ebből: a gondolkozó-készségnek a gyorsasága származik, az érzéki benyomások önmagukban jönnek létre és létrejön az ősananyag való uralkodás.

Ebből = t. i. a képességek felett való uralkodásból. Megvalósulása szükségtelenné teszi a képességek valóságos, időhöz kötött (lassú) működését és valóságos kapcsolatfelvételét a tárgyi világgal.

(Lásd a III. kötet 252-253. oldalán mondottakat.)

49. Csupán a természetbeli értelem és a LÉLEK között fennálló különbségnek a megismert voltából is mindenhatóképesség és mindentudás származik.

Lásd a III. kötet 269. oldalán mondottakat.

50. Az ezekre is kiterjedő vágnélküliség, a zavarok magjának a megszűnésével, az elkülönüléshez vezet.

Ezekre = t. i. a mindentudásra és mindenhatóságra kiterjedő vágnélküliség.

A zavarok magja = az énségi-szikra, az egyén.

51. Az elért tökéletességekkel öröm, büszkeség ne járjon együtt, mert újra felmerülhet az, ami nem kívánatos.

Lásd a II. kötet 154. oldalán.

52. Megkülönböztetésből fakadó megismerés jön létre, a pillanatra és a pillanatok egymásutánjára alkalmazott szamyama révén.

„A pillanatok, kölcsönös viszonyban az alakulásokkal, sort alkotnak, onnan megfigyelve, ahol véget érnek (IV. 32.)”.

Valamely pillanatot közvetlenül megelőző és közvetlenül követő pillanat a sorrend görbéjének végtelenül kicsiny ív-töredékét adja meg, pontosan meghatározva azt

az összefüggés által.

Az efféle megkülönböztetés a matematikai differenciálás elvének az alkalmazása.

A megkülönböztetésből fakadó megismerést lásd a III. kötet 171-173. oldalán.

53. Akkor létrejön a megismerése két oly egyforma dolog különbözőségének is, aminek keletkezés, jelleg és helyzet szerint való különbsége egyébként meg nem határozott.

Lásd a III. kötet 171-172. oldalán.

54. A megkülönböztetésből fakad az áthidaló-megismerés, mely minden tárgyat és mindenkori tárgykörülményt, a sorrendre való tekintet nélkül, felölel.

Az áthidaló (táraka) megismerés: az integrálás elvének az alkalmazása.

Lásd a III. kötet 173-175. oldalán.

55. Amikor a LÉLEK és a természetbeli értelem egymástól tökéletesen mentessé válik, az: az elkülönülés.

NEGYEDIK RÉSZ^{II}

1. A különleges képességek születésnek, növényi nedveknek, szavak erejének, önmehtagadásnak és elmélyedésnek az eredményei.

A különleges (tökéletes) képességek: vagy közvetlenül a születésnek, vagy pedig különböző alkalmi-okoknak a következményei, eredményei.

Az alkalmi okok lehetnek:

1. növényi nedvek (izgató, vagy bódító-szerek),
2. szavak ereje (mantrák; hetero-szuggesztiók, autoszuggesztív hatások),
3. önmehtagadás (önsanyargatás, aszkézis),
4. elmélyedés (szamádhí). Lásd a II. kötet 155-156. oldalán.

2. A születésben való kialakulást a Természet beteljesedése hozza létre.

A tökéletes képességeknek a születésben való kialakulását a Természet beteljesedése – az akadálytalanul megnyilvánuló dharmá, a Természet célrairányuló rendje – okozza, valósítja meg.

Ha a születés életkörülményei nem akadályozzák meg a különleges képességek kibontakozását, azok természetsszerűleg megnyilatkoznak az élet folyamán.

3. Az alkalmi-ok nem a ható-ok; hanem csak áttöri a Természet gátjait, mint ahogy a földműves cselekszik.

Az alkalmi-okok nem tulajdonképpeni ható-okok; hanem csupán a Természet célrairányuló rendjének megnyilvánulását gátló akadályok eltávolításában állanak. A tulajdonképpeni ható-ok mindig a Természet rendje (a dharmá). Amikor a földműves felszántja, megtrágyázza, öntözi, stb. a földet, munkájával nem „növényt hoz létre”. hanem csupán eltávolítja azokat az akadályokat a növény dharmájának útjából, melyek akadályozzák a növény kibontakozását, fejlődését, növekedését, vagyis a növény dharmájának szabad megnyilvánulását.

Éppígy – sziddhikkel kapcsolatban – az alkalmi okok nem egyes különleges-képességeket hoznak létre, hanem csak lehetővé teszik azok kibontakozását. A felsorolt alkalmi-okok közül a növényi nedvek a legtökéletlenebbek, a legrövidebb időtartamú kihatásúak, és sohasem tesznek lehetővé maradandó megnyilvánulásokat. A szavak ereje már jelentékenyebb eredményre vezet, az önmehtagadás – az én legyőzése – még inkább, leginkább azonban az elmélyedés (szamádhí) távolítja el a különleges képességek akadályait. A különleges képességek maradandó megnyilatkozását csakis az elmélyedés hozhatja létre. A különleges képességeknek a születésben való kialakulása sem lehet egyéb tehát

végeredményben, mint valamely előző születésből (életből) fakadó elmélyedési törekvés eredménye.

(Lásd a II. kötet 155. oldalán.)

4. Az elmék kialakítása pusztán a létérzet révén történik.

Tapasztalás (érzéki tapasztalás) csakis az anyagvilágban lehetséges, az én-tudatot – a létérzetet – pedig az érzéki tapasztalás kelti fel, teremti meg. Az én-tudat révén különülnek el egymástól és válnak egyénekké bizonyos anyagvilágbeli megnyilvánulások, melyek az elmét alkotják. Ezeket a megnyilvánulásokat az én-tudat – a létérzet – kapcsolja egybe. A létérzet és az elme ezért egyaránt az anyagvilág függvényei s mint ilyenek: csakis születések kapcsán alakulhatnak ki. A születésből fakad a tapasztalás, a tapasztalásból a létérzet, a létérzetből az elme kialakulása. Az elmét tehát valóban a létérzet alakítja ki: minden egyes születés folyamán.

Még a legelső születésre nézve is ugyanez a tétel áll fenn. A Lélek és a Természet között létrejövő kapcsolat ősoka: a nem-tudás. A nem-tudás a szamszkárák összességében rejlik. (Lásd a III. kötet 72. oldalán.) A szamszkárák jelenvalóvá válása okozza az anyagvilágbeli megnyilvánulásokat. Az anyagvilágbeli megnyilvánulások révén létérzet fakad, a létérzet pedig kialakítja az elmét.

Az aforizma szövegében lévő „pusztán” szó arra vonatkozik, hogy az ötféle ösztönzés (II. 3.) közül egyedül a létérzet képezi az alapját az elme kialakulásának a születésben.

De mint ahogy a legtöbb aforizma többértelmű, úgy ez az aforizma is többféleképpen értelmezhető:

Az „elmék kialakítása” a III. 38. aforizma értelmében is magyarázható, az öntudat áthelyeződésében kialakuló elmére vonatkoztatva.

De vonatkozhatnak a testtel kapcsolatos elmebeli megsokszorozódásra (megkettőződésre, stb.) is. (Lásd a III. kötet 247. oldalán.)

5. Az érzékvilágba való különböző lemerüléseknél: egyetlen elme a hatóoka a többi kialakulásának.

Az elme funkciói által nyilvánított szamszkárák fennmaradnak az egyéni ösztönvilágban. A szamszkárák finalitása pedig kihat az összes további újraszületésekkel kapcsolatos elme-kialakulásokra is. Végeredményben tehát egyetlen elmétől függ az egymást követő életek során felmerülő elmék kialakulása! Vonakoztatható azonban ez az aforizma a III. 38. aforizmára, stb. is!

6. A folyamatosan végbemenő, szubtilis megismerő-megfigyelés következtében megszűnnek a cselekedetek szubtilis visszahatásai.

A cselekedetek az elme révén mennek végbe, a cselekedetek szubtilis visszahatásai pedig – mint az ösztönvilágban fennmaradó szamszkárák – újabb érzékvilágba-merüléseket (születéseket) és újabb elméket hoznak létre, elvileg végtelen sorozatban. Ebben áll az újraszületés lényege.

A folyamatosan végbemenő, szubtilis megismerő-megfigyelés (dhyána) révén azonban minden cselekedet szubtilis visszahatása megszüntethető, hiszen dhyána állapotában az ösztönvilágbeli feszültségek magában az ösztönvilágban feloldódnak és nem vezetnek újabb megnyilvánulásokhoz. (Lásd a II. 11. aforizma jegyzetét.)

7. Yogik cselekedetei sem fehérek, sem feketék, míg másoknál a cselekedetek háromfélék.

Lásd az I. kötet 187-188. oldalán.

8. Akkor: csak oly szamszkárák nyilatkoznak meg az elmében, melyek megfelelnek a cselekedetek következményeinek.

Akkor = t. i. másoknál (akik nem yogik)! Ebben áll a sors törvényszerűsége. Az élőlények cselekedetei vagy önzők, vagy önzetlenek, vagy vegyesen önzők-önzetlenek, karakterük megnyilvánulásai szerint. Mindaddig azonban, míg a cselekedetekben a karakternek is szerepe van, – minthogy a karakter az ösztönvilág megnyilatkozásainak „szűrője” és „küszöbe”: – csak oly szamszkárák nyilatkozhatnak meg az elmében, melyek megfelelnek a cselekedetek következményeinek (a cselekedetek pályáinak, a karakternek)! Ezzel szemben a yogik cselekedetei közömbösek. A yogik cselekedeteiben semminemű szerepe sincs az egyéni karakternek. A yogi elméjében tehát – függetlenül a cselekedetek sorsszerű visszahatásaitól, illetőleg e visszahatásokból álló karaktertől – bármely szamszkára megnyilatkozhatnak! A yogik cselekedetei is anyagvilágbeli következményekkel járnak. Ezek a következmények azonban nincsenek visszahatással a yogi karakterére, így tehát nem hatnak ki további cselekedeteire, sem karmájára (sorsára), sem újabb születéseire, stb. Nem akadályozzák meg tehát egyetlen szamszkára megnyilatkozását sem, és így a yogi valóban tetszésszerű szimbólumokat (hajlandóságokat és emlékeket) nyilváníthat meg elméjében: belső és külső világában egyaránt.

9. Ha születést, helyet és időt illetőleg rejtett is az összefüggésük, mégis közvetlenül összefüggők, – mivel a szamszkárák azonosak az emlékezéssel.

Ha az elmében (az életben) megnyilatkozó szamszkáráknak – a cselekedetek és a sors következményeinek – nem áttekinthető, rejtett is az összefüggésük, születést (előbbi életüket), valamint hely és időbeli kapcsolataikat illetőleg: az összefüggés mégis mindenkor fennáll közöttük, minthogy a szamszkárák maguk az emlékek, amelyek – mint hajlandóságok – megnyilatkoznak a sorsban. (Mint ahogy valamely visszaemlékezés is – megfelelő körülmények között – spontán megnyilatkozhatik az elmében, mégha az emlékbélyomásokat felkeltő összefüggés nem is világos, nem is áttekinthető ugyanakkor.) A sors megnyilatkozásaiban tehát soha sincs és nem lehet véletlen!

10. A szamszkáráknak nincs kezdetük és nincs léttartamuk, minthogy hozzátartoznak az örökkévalósághoz.

Lásd a III. kötet 68. oldalán.

11. Ok és annak gyümölcse, a hajlandóság és annak alátámasztása képezi a szamszkárát, ezért ha ezek hiányzanak, az sem jelenvaló.

Lásd a III. kötet 69-71. oldalán.

12. Ami elmúlt és ami eljövendő, a dharmák különböző állapota következtében nyeri mivoltát.

A dharmák = a Természet rendjének összetevői (mint vektorok, amelyeknek eredője a Természet. rendje). Állapotuk lehet: 1. preexisztenciális (ebben az esetben csupán lehetőségek), 2. lappangó, vagy 3. megnyilvánuló. Állapotuk minden egyes változása: a háromféle alakulás (parináma) következménye a Természetben.

A múlt és a jövő egyaránt a Természet rendjében rejlik tehát.

13. A dharmák nem egyebek, mint maga a Természet jelenvaló és szubtilis mindhárom alkotórésze.

A Természet három alkotórésze – az anyag, az erő és az értelem – mind jelenvaló (megnyilatkozó), mind szubtilis (meg-nem-nyilvánuló) mivoltában: egyaránt magában foglalja a Természet rendjét, valamint e rendnek mindennemű összetevőjét (a dharmákat), minthogy valójában a Természet három alkotórésze képezi ez összetevőket a Természetben!

14. Az alakulások egyesüléséből: a dolgok valósága következik.

Megnyilvánulás (a dolgok valósága) csakis a háromféle alakulás (parináma) egyesüléséből, együttvalóságából származhatik.
Lásd a III. kötet 97. és 157-158. oldalán mondottakat.

15. Miután a tárgy egyforma volta mellett az elmék különbözőek, tárgy és elme: különbözik egymástól a megnyilvánulás sajátos módjában.

A tárgyi világ holt valóság, az elme pedig személyi (élő) valóság jellegével bír, minden megnyilvánulásában.

A tárgyi világot a különböző elmék ugyanannak a világnak látják, míg a tárgyi világ az elméket nem szemlélheti.

Míg az elmék megszűnnek és újra alakulnak és mindenkor különbözőek, addig a tárgyi világ (a külvilág) – bár az is szüntelen változásoknak van alávetve – az elméktől mintegy függetlenül, megmarad mégis ugyanannak, ami volt, ami eredetileg a lényegét alkotta.

15/a. Nem áll fenn az, hogy a tárgy egyetlen elmétől függ csupán. Különb, amikor nem volna észlelt, miként létezhetnék

Ha az észlelt tárgyak egyetlen elmétől függenének, akkor a szemlélet minden elfordulásakor meg kellene semmisülniök a Természetben. :Mínt hogy azonban nem semmisülnek meg ilyenkor, fennmaradásuk arra vall, hogy valamennyi elmével kapcsolatban állnak.

Összefüggésük az áthidaló-megismerésben válik szemlélhetővé.

16. A tárgyak az elme számára: ismertek, vagy nem ismertek; a szerint, hogy kölcsönöznek-e valamely színezetet az elmének, vagy nem.

A szerint, hogy az illető tárgy szimbólum-csoportja felmerül-e az elmében és így sajátos színezetével befolyásolja-e az elme alakulásait.

17. Az elmében lezajló alakulások mindenkor ismertek az elme felett álló Lélek előtt, mert a Lélek nem alakuló.

Míg tehát a Lélek számára a tárgyak csak akkor válnak megismerhetővé, amikor sajátos színezetük az elmében felmerül, addig az elme minden alakulása mindenkor ismert a Lélek előtt, hiszen az elme képezi a megismerés tulajdonképpeni szervét, eszközét, területét.

Állandó megismerés csak ott jöhet létre, ahol van valamely változatlan, szilárd pont, amelyhez a megismerés tárgya szüntelenül viszonyítható. Változatlan – abszolút – csupán a Lélek. Az elme megismerése tehát egyrészt csakis a Lélekkel – az Abszolútummal – kapcsolatban jöhet létre, másrészt pedig – a Lélek változatlan voltánál fogva – az elme minden egyes alakulásával létrejön!

A megismerés voltaképpeni tárgya tehát nem a tárgyi külvilág, hanem mindenkor maga az elme.

18. Az elme maga is a szemlélés tárgya lévén, önmagában nem rendelkezik megismeréssel.

Mínt hogy a szemlélő mindenkor maga a Lélek, azért a megismerő is csak a Lélek lehet, nem pedig az elme, mely a szemlélésnek csupán a tárgyát képezi.

19. Az elme beállítottsága, egyugyanazon alkalommal, kétfelé tekintő nem lehet.

Az elme nem lehet egyidőben a megismerés szerve és maga a megismerő is; beállítottsága nem lehet egyugyanazon alkalommal kifelé – a tárgyi világ felé – tekintő és önmagát, saját alakulásait is szemlélő. Mert hiszen amikor – mint a

megismerés szerve – a megismert tárgy szerint alakul, nem alakulhat egyidőben olyanformán, hogy saját alakulásait is a megismerés egyidejű tárgyává tegye.

20. Ha az elmében, mint szemlélés tárgyában, megismerés is jöhetne létre, túlságos lehetőségek állnának elő a megismerés terén – és összevegyülne az emlékezés.

Ha nem csupán a Lélekben, hanem minden egyes elmében is létrejöhetne a voltaképpeni megismerés, akkor többszörösen végtelenül sok megismerési középpont állna elő a Természetben. Ha ilyenformán – minden újraszületésben – új és új megismerők keletkeznének, minden egyes esetben más és más szamszkára-tartományokkal kapcsolatban, akkor sohasem válhatnék megismerhetővé, egyetlen szempontból, a Természet valamennyi szamszkárája. összevegyülne, összezavarodnék tehát az emlékezés is – számtalan megismerő lévén egy helyett – és ennek következtében a Természet folytonosságának és rendjének is megszámlálhatatlan csorbát kellene szenvednie: nem mehetne végbe fejlődés a Természetben, és sohasem lenne elérhető a felszabadulás.

21. A megismerőben, amikor önmagában megmaradva egyúttal felveszi az elme alakját: tudatossá válik a saját megismerése.

Az Abszolútum, amely kapcsolatba kerül a relativitásokkal, mindenkor megmarad Abszolútumnak. A kapcsolat a látszólagos tükröződéssel, a megismerő-szervvel való azonossá-válás látszatával egyértelmű. Az azonossá-válás következtében lép fel az elme révén megvalósuló megismerés ténye, – minthogy azonban az Abszolútum mindenkor megmarad önmagában: szüntelen összehasonlítás támad önmaga és a természetbeli megismerés között, ez az összehasonlítás pedig egyértelmű avval, hogy – az Abszolútum szemszögéből nézve – tudatossá válik a megismerés, (vagyis az állandó és a változó mindenkori viszonya). összehasonlítás ugyanis – csak tudatos lehet!

22. A szemlélőtől és a szemlélés tárgyától befolyásolt elme minden cél felé irányuló.

A kettős befolyás alatt álló elme: látszólag mint szubjektum önállóan törekszik a legkülönbözőbb célok, vagyis minden cél felé.
Lásd az I. kötet 228. oldalán mondottakat.

23. Az elme, bár megszámlálhatatlan gondolat tarkítja, mégsem önmagáért van, hanem más érdekét szolgálja mert kapcsolatban működik.

Az elme valójában a Lélek érdekét szolgálja, mert (mint szerv) mindenkor csupán kapcsolatban (mint közvetítő) funkcionál.

24. Aki látja a különbséget, felhagy avval, hogy a LÉLEK lényegét az elméletben szemléletben próbálja átélni.

Aki látja a különbséget az abszolút LÉLEK és a szemlélés tárgyát képező Természet között, vagyis aki elérte a megkülönböztetni tudásnak azt a legmagasabb fokozatát, melynek alapján megkülönböztetheti a LÉLEKET mindattól, ami nem a Lélek, felhagy avval a hiábavaló törekvéssel, hogy a LÉLEK lényegét az elméletben szemléletben próbálja átélni, hiszen nem törekedhetik a voltaképpeni megismerőnek kívülről – az elmén át – eszközölt megismerésére! Ellenkezőleg, az elme minden legcsekélyebb alakulásának a teljes megszüntetésére törekszik, hogy a LÉLEK elérje tökéletes függetlenségét, elkülönülését a Természettől, és ilyenformán – önmagában megmaradva – minden relativitástól függetlenül: megismerése is abszolúttá válik.

25. Így az elme, elmélyedve a megkülönböztetésben, eléri azt az állapotot, mely megelőzi az elkülönülést.

Vagyis az elme ilyenformán eléri a tökéletes mozdulatlanság – mindennemű alakulás tökéletes szünetelésének – állapotát, azt az állapotot, mely a mag nélkül való elmélyedést jellemzi s mely közvetlen előzménye lehet a Lélek elkülönülésének.

Még a mag nélkül való elmélyedésből is van azonban „ébredés”, vagyis visszatérés a Természetre, az elme körébe, a földi világba.

26. A közben beférkőző vélekedések szamszkarákból származnak.

27. Megszüntetésük ugyanúgy történik, mint a zavaró ösztönzéseké.

Lásd a II. 10. és II. 11. aforizmat.

Okuk pedig mindenkor a Léleknek a Természettel való kapcsolata, vagyis az egyén, mely önmagát igyekszik fenntartani a sors utolsó hullámaiban.

28. Akinek azonban még a yogában sincs egyéni érdeke, annak elmélyedése – a megkülönböztetni tudás révén – mindenkor a dharmák fölé emelkedett.

Annak elmélyedése a dharmák – vagyis a Természet rendjének összetevői, a szamszkarák, a sors és az elme – és így az egész Természet fölé emelkedett. Az aforizma szövegében lévő dharmameggha – a dharmák felhője – kifejezés képletes értelme az, hogy: mint ahogyan a vízpárákból álló felhő magasan a tárgyi világ fölé emelkedik, úgy a dharmák „fellege” is magasan a dharmák „felett lebeg”.

Aki elérte ezt az állapotot, annak énségi-szikrája már meglazult, annak valójában mégcsak személytelen énje sincs.

29. Zavaró ösztönzések és cselekedetek: megszűnnek ezáltal.

30. Ilyenformán – annak számára, aki megszabadult mindattól, ami elfátyolozó és tisztátalan – a megismerési végtelenség következtében jelentéktelenné válik a még megismerni való.

Annak számára, aki megszabadult a valóságot elfátyolozó minden káprázattól, továbbá mindattól, ami kötöttséggel-vegyes (tisztátalan), a megismerési végtelenség következtében szükségtelenné és fölöslegessé válik minden további tapasztalás, tehát maga a „lét”, a Természettel való kapcsolat is.

31. Ezáltal a Természet három alkotórésze betöltötte rendeltetését, alakulásaik sora véget ér.

Az előbb említett „megismerési végtelenség” egyben a lét alap-okát: a nem-tudást (avidyá) is kizárja, megszünteti. A nem-tudás megszűnésével pedig a Természet – illetőleg a Természet három alkotórésze – minthogy betöltötte rendeltetését, mely nem egyéb, mint a tapasztalatszerzés és a felszabadulás, rendeltetésének megfelelőlelt visszahúzódik: mintegy „kilép” a kapcsolatból. (II. 18.)

32. A pillanatok, kölcsönös viszonyban az alakulásokkal, sort alkotnak, onnan megfigyelve, ahol véget érnek.

Ezért beszélhetünk az alakulások „soráról”.

Ez a sor: a folyamatos idő, vagyis az örökkévalóság egészének valamely részleges megnyilvánulása.

A folyamatos időnek csak addig a határig van értelme, csak addig „létezik”, ameddig a pillanatoknak és alakulásoknak a sora az egyén számára még áttekinthető.

A „végtelenbe vesző múlt” és a „végtelenben rejlő jövő” nem időfogalom, valójában nem is múlt és nem is jövő, hanem maga: a dharmák (a Természet rendje).

(Arra a kérdésre például, hogy mi volt előbb, a tyúk-e, vagy a tojás, csak úgy

lehetne válaszolni, ha a kétféle állapot örök váltakozását visszavezetnők a végtelen múltig. A végtelen múlt azonban nem más, mint maga a dharmá, ez pedig, az időfogalomtól függetlenül, magában foglalja valamennyi állapot lehetőségét. A helyes válasz tehát a feltett kérdésre – a yoga szerint – az, hogy a váltakozás távoli kiindulópontját keresve a dharmához jutunk el, melyben mind a tyúk, mind a tojás állapota egyaránt bennrejklik!

Az „előbb” és az „utóbb” fogalmáról csupán a pillanatnyi jelennel kapcsolatban beszélhetünk, mert a dharmák megnyilatkozásai – a pillanatok és az alakulások – „sort” csupán a mindenkori jelenhez viszonyítva alkotnak, vagyis „onnan nézve, ahol éppen véget érnek”.

Az elkülönülésben azonban a LÉLEK függetlenné válik még az örökkévalóságtól is!

33. A Természet három alkotórészének a visszahúzódása, melyek megszünteti a LÉLEK céljait szolgálni, illetőleg az értelmet-keltő-erőnek a saját mivoltában való megmaradása: az elkülönülés.

„AUM”

[1](#) Jelen szöveg Kaczvinszky József: Kelet Világossága c. három kötetes művéből származik (Kötet Kiadó, 1995.), az oldalhivatkozások erre a műre vonatkoznak. (szerk.)

[2](#) Az Aforizmak első része az elmével és az elmélyedéssel foglalkozik.

[3](#) Az aforizmak magyar szövege nem szó szerinti, hanem értelemszerű fordítás. Amennyire lehetséges, híven tükrözi a szanszkrit kifejezéseket, elsősorban azonban az aforizmak eredeti értelmét igyekszik visszaadni, a bennük rejlő lényegét, mentesen mindama befolyástól, mely a Patandzsali követő indiai yoga-kommentátorok szövegmagyarázataiból eredt.

[4](#) Vesd össze F. Künkel szerint a lelki tisztulás, vagyis megvilágosodás folyamatának (Klärungsprozess) négy fázisával: 1. önösség, 2. krízis, 3. egyensúlyba jutás, 4. a megtisztult, megvilágosodott állapot.

[5](#) Lásd az I. kötet 158-163. oldalán

[6](#) Vesd össze F. Künkel meghatározásaival. A mindent felölelő szeretet – közösségi, szociális érzés: Gemeinschaftsgefühl. A részvét (a minden dologban minden szempontból való részvétel): Sachlichkeit. Az öröm, az igenlés: Bejahung. A közömbösség: Loslassen.

[7](#) Az Aforizmak második része a Természettel, valamint a Természethez való helyes alkalmazkodás módozataival foglalkozik.

[8](#) Lásd az I. kötet 73. oldalán.

[9](#) Az Aforizmak harmadik része az elmélyedéssel és az elmélyedésből származó erővel foglalkozik.

[10](#) Heliocentrikus felfogás a Kr. u. negyedik (vagy ötödik) évszázadban, Patandzsali korában!

[11](#) Az Aforizmak negyedik része az újraszületéssel és az újraszületésből való felszabadulással – az elkülönüléssel foglalkozik, valamint a yoga alapfogalmait magyarázza. Harminchárom aforizmája hat szakaszra osztható fel. Az egyes szakaszok tárgya, sorjában: a különleges képességek (1-3.), a szamszkárák (4-11.), a dharmák (12-15.), a megismerés (16-24.), a magánkül-való elmélyedés (25-29.), és az elkülönülés (30-33. aforizma).